

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od peti vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Davorin Trstenjak.

Na binkoštni ponedeljek 9. t. m. se vrši v Krčevinah pri Ormožu odkritje spominske plošče na rojstnem domu pok. Davorina Trstenjaka, odličnega našega ožjega rojaka, velikega hrvatskega pedagoga in književnika, doslednega borca za narodno in državno edinstvo. Ob tej priliki smatramo za našo dolžnost, da se oddolžimo spominu velikega pokojnika.

Davorin Trstenjak je bil rojen 8. novembra 1848 v Krčevinah pri Ormožu kot sin kmetijskih staršev, katerih usodo je hotel nasledovati tudi sam kot poljedelec, vinogradnik. Toda njegov oče, umen in bister človek, odloči drugače. Pošlje Davorina na gimnazijo v Varaždin. Tam so študirali tudi njegovi bratje, katerih dvojica je dovršila potem dun. vsučilišče, eden pa je maturiral v Varaždinu. Davorin je odšel iz šestega gimnazijskega razreda iz Varaždina v Zagreb na učiteljsko. Prvo leto je deloval na zasebni dekliški šoli v Zagrebu, zatem 18 let na osnovni in višji dekliški šoli v Karlovcu, deset let v Kostajnici, devet let v Gospiću, kjer je bil l. 1908. umirovljen. V pokoju je živel v Zagrebu, kjer ga je zatekla smrt 10. februarja 1921.

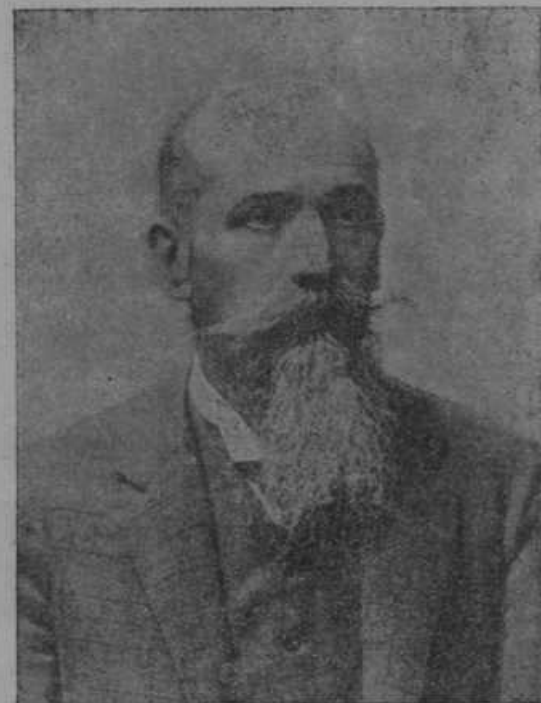
Njegovo narodno in književno delovanje sega v dijaška leta. Že kot dijak se je rad udeleževal narodnih slavnosti in takratnih slovenskih taborov, kjer je uspešno nastopal kot dober govornik. Dvajsetletni mladenič je bil marljiv dopisnik raznim listom. Mnogo je izdal za časopise in knjige in si je tako polagoma zbral krasno, veliko knjižnico. S potovanji — prepotoval je vso srednjo Evropo — si je širil svoje duševno obzorje in si nabiral bogatih zakladov znanja. Pridno je obiskoval razstave, muzeje, razne kongrese, osnovne šole, učiteljska in razne druge učne zavode.

Kakor je pridno deloval v šoli, tako je neumorno posvetil ves svoj prosti čas izvenšolskemu prosvetnemu delu. V raznih dobrodelnih, prosvetnih in gospodarskih društvih je deloval, tu kot predsednik, tam kot tajnik, povsod na mestu kot dober, vztrajen delavec. V Karlovcu je zasnoval velik, vzoren šolski vrt in postavil čebelnjak. V mestu in v okolici daleč naokrog je bilo poznati njegovo umno gospodarsko roko. Istotako v Kostajnici, kjer je s šolsko mladino v dobi 30 let preuredil in zasadil pusto brdo Djed in ga izpremenil v najlepše izprehajališče, ki ga je hvalježna občina po njem nazvala.

Mnogo se je bavil s prirodopisno znanostjo. Ko je bil še pod domačim krovom, je gojil zajce, golobe, grlice, kose, srake, vrane, krokraje. Kot učitelj v Karlovcu si je večinoma sam z lastnimi sredstvi napravil toliko in tako urejeno prirodopisno zbirko, da se s tako ni mogel ponašati noben srednješolski zavod.

Znal je več jezikov: češko, rusko, nemško in italijansko.

Poleg teh splošnih znanosti in zaslug za proboju hrvatskega plemena, je ena glavnih njegovih uspešnih sposobnosti kot učiteljski organizator. Od l. 1871. dalje ni bilo večje učiteljske skupščine, kjer ne bi bil navzoč Davorin Trstenjak. Vedno je bil v stanovskem organizacijskem stiku na eni strani na jugu z brati Srbi, na severu s Čehi, zato ga pogosto vidimo na kongresih v Pragi, Šabcu in Beogradu, tukaj v družbi z našimi slo-

venskim voditelji in zastopniki bivše Zaveze. Dolga leta je načeloval Savezu hrvatskih učiteljskih društev. Še je dočkal uresničenje sanj svojega plodnosnega življenja — narodno in državno ujedinjenje! Pozdravil je še l. kongres Udruženja Jugosl. Učiteljstva v juliju 1920 v Beogradu — žal samo pismeno, kajti bil je že težko bolan, zato ni mogel na daljino pot. Bil je eden prvih jugoslovenskih učiteljskih voditeljev.

Napisal je nastopna književna dela: 1. Zdravoslovje 1873, Varaždin. — 2. Dobra gospodinja. 5. izdaja prevedena na bolgarsko. — 3. Potni spomini 1880.

Senj. — 4. Savka in Stanko 1880. Zagreb. — 5. Rane in med 1887. Matica Hrvatska. — 6. Ptice, 4 zvezki, 1888. — 7. V delu je spas, 1885. V slovenskem prevodu. — 8. Dobri gospodar. 1891. Zagreb. — 9. Mladi učitelj. 1891. Zagreb. Prevedeno na bolgarsko. — 10. Vijolice, črtice za odraslo mladino, 1895. — 11. Igre. 1896. Zagreb. — 12. Življenje in delo Ivana Filipovića, 1897. — 13. Slike iz Švice. 1889. Nagradila »Matica Hrv.« — 14. Slovani, 1900. Zagreb. — 15. Druženje učitelja s šolsko mladino, 1905. — 16. Prirodni vzgojitelj. Prevedeno na češko. — 17. Zrel učitelj. 1907. Prevedeno na češko. — 18. Svobodna šola. 1908. Zagreb. — 19. Vzgoja človeka borca, 1909. Zagreb. — 20. O moderni šoli in modernih nazorih v prirodi in človeku. 1910. Zagreb. V Ameriki ponatisnjeno v več tisoč izvodih. — 22. Boj resnice proti klerikalni laži, 1910. Zagreb. V desetih dneh izšlo osem naklad. — 23. Etika, 1910. Zagreb. — 24. Vzgoja dece, 1910. Zagreb. — 25. Izpod brda Djeda, 1911. Zagreb. — 26. Jezuiti, 1911. — 27. Biblija v luči resnice in morale, 1912. Zagreb. — 28. Izpod brda Djeda, 1911. Zagreb. — 29. Kulturna zgodovina, 1914. Zagreb. — 30. Rončice, 1913. Zagreb. — 31. Klerikalizem, 1914. Reka. Deset tisoč izvodov je naročila Amerika. — 32. Kulturni vzgojitelj, 1917. Zagreb. — 33. Pohvala in kazen, 1917. — 34. Vzgoja človeka, 1917. Zagreb. — 35. Prirodopis v narodni šoli, 1918. Zagreb. — 36. Darvinizem v vzgoji, 1918. Zagreb. — 37. Na Djedu, 1919. Zagreb. — 38. Srčike, 1919. — 39. Fabkovići Skender in Marija, 1919. — 40. Jagode, 1920. — 41. Pedagogika Njegoševa, 1920. — 42. Pedagogika Mažuraničeva, 1921. — 43. Besede na Djedu, 1921.

Poleg teh večjih del je napisal nešteto razprav in člankov v raznih pedagoških in leposlovnih listih.

Plodonosno je bilo dolgoletno, skoro 73-letno življenje našega ožjega rojaka Davorina Trstenjaka, ki je ostavil za seboj globoko sled v vseh panogah narodne prosvete. Zato kličemo ob priliki odkritja spominske plošče na njegovem rojstnem domu:

Slava njegovemu spominu!
R. D.

Vabilo

na odkritje spominske plošče pedagogu Davorinu Trstenjaku, ki se vrši na njegovi rojstni hiši na Krčevinah pod Humom pri Ormožu na binkoštni ponedeljek, to je 9. junija 1924 ob 14. uri. Slavnostni govor bo imel

g. profesor Skavič iz Zagreba. Na sporedu so še drugi govori, petje, godba in ljudska veselica v senčnatem gaju pri Trstenjakovem domu.

Zunanji gostje obedujejo v Ormožu. Za obed se naj vsak prijavi pri svojem društvu. Društva pa naj naznanijo skupno število udeležencev predsedniku ormoškega učiteljskega društva (učitelj Josip Rajšp, Ormož) do 7. junija. Za event. prenočišče se je istotam oglasiti najpозnejše do 5. junija, sicer pa je železniška zveza jutraj in dopoldne od vseh strani ugodna. Opozarja pa se na novi vozni red, ki je veljaven od 1. junija t. l. naprej. Skupni odhod iz Ormoža na Krčevine je ob 13. uri.

Odbor.

Vestnik meščanskih šol.

—c Iz Tržiča. Deška in dekliška meščanska šola zaključila radi razstave meščanskih šol v Beogradu in kongresa učiteljstva v Novem Sadu tekoče šolsko leto v torek, dne 17. junija 1924. Vpisovanje v 1. in vse druge razrede se vrši 28. junija in 1. septembra 1924. Ponavljalni izpiti bodo 29. in 30. avgusta t. l. V 1. razred se sprejmejo učenci, ki so z dobrim uspehom dovršili 5. šolsko leto. Učenci iz okolice Tržiča in drugod bodo lahko dobili hrano v na novo ustanovljeni šolarski kuhinji, ki je nastanjena v novem šolskem poslopju, premožnejši proti malenkosti v denarju ali živilih, revnejši brezplačno. Zato priporočamo staršem, da pošljejo svoje otroke v Tržič, česar do sedaj mnogi ravno radi težav prehranjevanja niso mogli storiti. Šolsko leto zaključila slavnostna IX. šolarska akademija dne 14. in 15. junija t. l. na katero vladno vabi ravnateljstvo.

Vestnik upokoj. učiteljstva.

—up 55-letnica maturantov. Letos bodo 5. avgusta vsi oni nadučitelji, ki so prvi maturirali v Ljubljani na učiteljsko — obhajali 55-letnico! Isti čas je prevzela in prevedla posvetna oblast od cerkveno škofijskega konzistorija vse šolstvo. Zakon od 1868. leta je uvedel deželne šolske svete, okrajne in krajne šolske svete. Za učiteljsčnike je bila 1869. leta upeljana matura. Ministrstvo je poslalo z Dunaja dr. Hermana, da je predsedoval maturi. Tudi c. kr. deželni predsednik Konrad pl. Eibisfeld je bil navzoč pri komisiji! Jubilanti od 1869. leta so: Thuma Iv., šolski nadzornik v Postojni (Prevalje), Breznik Mart., nadučitelj, Majer Josip, nadučitelj in Javoršek Ant., nadučitelj. — Spored slavnosti se bo naznanil. — M. B.

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Dalje.)

Letošnji Zbornik se od lanskega prijetno razlikuje glede obravnave problema učiteljskega izobraževanja. Vsak, kdor odklanja polovičarske reforme, bo z odkritim veseljem pozdravljala prva dva članka, bodi da ima v podrobnostih še toliko ugovorov. V boju za znane naše postulate pomeni solidarnost akademskih krogov, zlasti še predstavitev pedagoške vede na naši univerzi, z našimi težnjami zelo dragoceno pomoč. Zaman skušam spraviti v sklad dr. Žgečev reformatorski radikalizem v drugih pedagoških vprašanjih in njegove odkrite simpatije do najradikalnejših predstavnikov šolske reforme z njegovim oportunizmom v vprašanju prenosne učiteljskega izobraževanja, ko se vendar dajo tu dalekosežnejše reforme lažje izvesti kot v marsikaterih drugih področjih šolstva — kljub statistiki g. ravnatelja Vajde. Prepričan sem bil, da je dr. Žgeč že davno spoznal polovičarski značaj svojih predlogov v znani svoji brošuri in da je

s Kerschensteinerjem* vred, na katerega se tam naslanja, revidiral svoje stališče; zato sem bil neljubo iznenaden po njegovih izjavanjih, ki jih ne morem tolmačiti drugače, kot da računa z obstojem današnjih učiteljskih, kot z realno nujnostjo in bi se za enkrat zadovoljeval z njih reformo. Če se motim, tembolje, zakaj računali smo, da najdemo v dr. Žgeču najrazboritejšega borca za naše ideale in prav razočarani bi bili, ako bi ga našli nakrat v vlogi oportuniste in »realnega politika«, ki bi mu prav nič ne pristojala. Da ne postanem nejasen! Ves povdarek in vso važnost polagamo mi »utopisti« in »iluzionisti« danes na to, da se sprejme in v zakon načelo, da je zahtevati za pedagoški, t. j. učiteljski poklicni študij, isto predizobrazbo in duševno zrelost, ki se zahteva za strokovni študij akademskih poklicev, kar pomeni v praksi, da se naj poveri splošno izobraževanje učiteljskega dijaškega naraščaja srednjim šolam. To stališče si je osvojil

* Kerschensteiner je v najnovejši izdaji svoje knjige: Grundfragen der Schulorganisation, poglavje o učiteljski izobrazbi izpustil, ker je bilo zastarelo.

tudi katoliški shod v Ljubljani, kar smatram za velik plus v naših računih in kar omenjam mimogrede, ker se je dotaknil dr. Žgeč v svoji kritiki tudi resolucij tega shoda. Boj za ali proti učiteljsko je sam na sebi neploden, a dobojevati se mora, ker drugače se ne moremo lotiti z vso resnostjo vprašanja o ustroju in nalogah bodočega našega poklicnega izobraževališča, pri reševanju katerega vprašanja bo poleg pedagoških teoretikov hotelo tudi pedagoško učiteljstvo z vidika svojih posebnih razmer in potreb uveljaviti svoje želje in zahteve. Brez edinstvene nastopa in skupnega programa ni upati na resne uspehe in vedno se še naadam, da jo dr. Žgeč le potegne z nami, kajti naš boj proti učiteljsko ne pomeni, da se navdušujemo za sedanjostno srednjo šolo, niti da hočemo za vsako ceno diskvalificirati učiteljsko kot splošno izobraževališče, najmanj je seve naperjen proti profesorjem na teh zavodih — a globoko smo uverjeni, da pomeni vsaka »provizorična«, t. j. polovičarska rešitev, odgoditev resne rešitve tega vprašanja za nedogleden čas. Od radikalnejših reform v drugi meri pa si tudi ne obetamo mnogo in smo mnenja, da ž njimi samo cepimo sile. Res je, da se da idealno zamisliti tak načrt učiteljskega izobraževališča, kakor ga je izvajal dr. Turč na

kongresu UJU v Ljubljani, po katerem bi bilo že splošno izobraževanje usmerjeno na bodoči poklic. Mogoče se da tak načrt celo uzakoniti, a v praksi nastane iz njega čisto gotovo navadna karikatura prvotne zamisli, ker v praksi odločujejo v takih zadevah navadno vse drugi kot pedagoški motivi — vsaj pri nas.

Dr. Žgeču gotovo ne ugovarjam, če smatra srednje šole same kot nujno potrebne reforme, in ž njim vred pogrešam temeljitejše razprave o našem predmetu, ki bi zagrabila in osvetlila problem v celoti in mimo katere ne bi mogel iti nihče, ki se peča s tem vprašanjem. Inače ne pridemo iz prerakanja in ponavljanja ter površnih trditvev. Prof. dr. Ozvalda članek je smatrali samo kot donos k rešenju celotnega problema.

Naj se dotaknem samo enega vprašanja, ki je v zvezi s predmetom. Mnenja sem, da se absolutno ne sme zapreti absolventom meščanske šole pot do učiteljskega poklica (tako malo kot do drugih poklicev, ki zahtevajo višjo teoretsko izobrazbo). Bodi, da omogoči enotna srednja šola prehod z meščanske šole na srednjo šolo, brez izgube študijskih let, bodi, da se ustvari poleg obstoječih tipov nov tip srednje šole, ki nadarjeni,

Učiteljski pravnik.

—g Vračunaje vojaških let za pokojnino državnim uslužbencem. »Slov. Narod« poroča: Glavna kontrola je izdala sledeče rešenja: Člen 45., točka 2 uradniškega zakona se mora razumeti tako, da pripadajo selitveni stroški civilnim in vojaškim osebam, katere navršijo polno število službenih let, vračunajoč v to i leta vojne službe dvojno. Kajti ako bi ne bilo tako, ne bi stalo v 121. členu zakona o ustroju vojske in mornarice, da se stavi častnik, je dovršil 35 let aktivne vojaške službe, vračunajoč vojno službo dvojno, odmah na svojo zahtevo v pokoj, t. j. da dobi svojo polno pokojnino; to pa velja tudi za uradnike, ker se računa i tem po čl. 137., točka 3 uradniškega zakona vojna služba za pokojnino kot aktivnim častnikom. Po tem se upokoji lahko na njegovo zahtevo i uradnik, kadar navršijo 35 službenih let z dvojno všteti vojnimi leti, ker se smatra, da je dosegel polno pokojnino.

—Š **Važno za upokojece** s 35 let službe in 65 let starosti. Razpis ministrstva z dne 14. decembra 1923., št. 70.753, s katerim se je izdala izvršilna naredba k zakonu o civilnih državnih uslužbenih glede prevedbe onih s 35 službenimi leti in 65 leti starosti, določa, da se morajo prevesti in razvrstiti tudi uslužbenci, ki so dopolnili 35 let službe ali 65 let starosti. Če je uslužbenec 65 let star, pa nima 35 službenih let, se mora ravno tako prevesti in upokojiti po novem zakonu, kakor da je dopolnil 35 let službe in 65 let starosti.

Splošne vesti.

Ideja narodnega in državnega edinstva in jugoslovanske nacionalistične misli je zahtevala žrtve troje mladih življenj, da iz mučeniške krvi zažubori in požene novih tokov v plamtečih srcih, za pelike ideje in ideale.

Mladina, ki v tem realnem kaosu daje državi novih zdravih dotokov in se navdušuje za vzvišene ideale, je bila iz zasede od zločeste roke napadena od sovražnikov zdravega nacionalizma, ki je naši državi potreben tako kot ribi voda in ptici zrak.

Kot nosilci jugoslovanske nacionalistične misli, narodnega in državnega edinstva med mladino, kar so tudi najvišji ideali našega zvanja, so padli dne 1. junija t. l. v Trbovljah

borci jugoslovanske nacionalistične misli:

Stanko Žnideršič, Franc Šlajpah in Žarko Boltavzar.

Narodnima mučnikoma Lundru in Adamiču, so se pridružili sveži grobovi. Naša nacionalna zgodovina črta svoje meje in s krvjo probuja mase k nacionalni zavesti.

Iz krvi nacionalnih borcev — junakov bo vzplamtela nova moč jugoslovanske nacionalistične misli in ideje narodnega in državnega edinstva ter prinesla zmago naši mladi državi!

Mučeniški krvi in žrtvi za idejo močne naše mlade države, M. Draškoviču, so se pridružili novi mučeniški, ki jim oddolžimo najbolje njihova mlada življenja z delom za idejo — za katero so umrli.

KAJ NAM PRITIČE?

(Iz kroga poročenih učiteljic.)

Nova določba o draginjskih dokladah je prinesla učiteljicam, omoženim z državnimi nameščenci staro krivico. Iz odločbe je zopet prozorno razviden principijelni odpor proti upravičenosti našega zahtevka neumestno odklanjanje logike v naših razlogih. Država prizna možu draginjsko osebno doklado, ker uvidi njeno potrebo in ker ga s tem odškoduje za njegovo delo. Ako je možki uslužbenec poročen, mu prizna tudi doklado za ženo in otroke. Skrb države za družino se zrcali v dodatku doklad za ženo in za otroke, med tem ko se osebna draginjska doklada smatra odškodnina za osebno

delo. Ako je možki uslužbenec slučajno poročen z ženo, ki je v aktivni službi, mu država logično črta doklado za ženo, ker izvira iz ženinine službe honorar, ki paralizira doklado za soprogo. Doklada za ženo pa izvira iz dejstva, da treba podpisati zakonca kot tvoritelja države v splošnem, v posebnem oziru pa, da se odškoduje ženinino domače delo in njena skrb, ker radi preobloženosti poslov nima prilike pridobitka zunaj. — Kaj pa se zgodi, ako skrči žena svoje domače delo in da svoje moči na razpolago državi? Da s tem žrtvuje, je jasno, toda oglejmo si samo njeno delo v prid državi, ne glede na sentimentalnost o izgubi vpliva na domače razmere. Moči, ki jih

da državi na razpolago, morajo biti popolne, one se tudi uprežejo brez sentimentalnosti, brez ozirov in olajšav na ženin naravni poklic, v službeni aparat. Realnemu delodajalcu ne pride na um, da bi za isto kvalitativno in kvantitativno delo odmerjal v posameznih slučajih različnih odškodnin. Država to dela, sicer ni tega v nobenem obratu. Država skrči ženinino osebno doklado, ki si jo s svojim osebnim delom zasluži po vsi pravici v polni meri, na — polovico. — Pogledati se logično v sedanje razloge državne uprave bi rezultiralo: Država daje možu osebno draginjsko doklado, daje mu doklado za ženo in otroke, ker ti nimajo posebnega zaslužka. Čim se izpremeni razmerje, da vstopi zraven moža v državno službo še žena, se zmanjša dolžnost države za preskrbo službujoče dvojice, češ, saj se plačuje že dovolj enega. Na drugi strani pa prejema učiteljica, omožena z možem, ki ni v državni službi, polne osebne draginjske doklade ne glede na njegov zaslužek izven državnih blagajn. Koliko kričave izvira iz te mrzle in neumiljene geste odločujočih činiteljev, pričajo številni protesti. Zdi se, da je potreben poseben apel na zdrav razum, da se pomakne to vprašanje bliže luči. Dosedaj moramo ugotoviti to-le:

1. Država smatra koincidenco službe moža in žene v državnem službenem razmerju za manj vreden faktor v državni upravi.

2. Država plačuje isto delo ne po faktičnem efektu, marveč po slučajnem medsebojnem razmerju dveh v istem službenem aparatu službujočih sil.

3. Država hoče ustvariti z novo odločbo o draginjskih dokladah nov tip izkoriščenega in cenega delojemalca, ki je zbog svoje strokovne izobrazbe navezan nanjo.

4. Država se ne ozira na faktično pridobitno razmerje zakonske dvojice, ako je en del v državni službi, marveč le takrat, ako izvira pridobitnost obeh istočasno iz državne službe. S tem je podano samolastno vmešavanje v privatne razmere zakoncev.

Ta ugotovitve ne zadostuje, treba bo takojšnjega odločnega boja, da izgine ta anomalija državno-upravnih pojmov.

— **Za ločitev prosvetne uprave od politične in enotno prosvetno upravo v Sloveniji.** Učiteljsko društvo za krški okraj je na svojem zborovanju na Raki dne 28. maja t. l. soglasno odobrilo nastop predsednikov okrajnih učiteljskih društev, ki so se v seji širjega sosveta v Celju enodušno izrekli za ločitev prosvetne uprave od politične in za ustanovitev prosvetnih direktij. — Z ozirom na stvarne prosvetne razmere v Sloveniji pa tudi vztrajamo na zahtevi skupne prosvetne oblasti ter se odločno izjavljamo proti delitvi prosvetne uprave na dve oblasti. Prosvetni upravi naj načeljuje šolnik.

— **Upokojevcem učiteljev v Sloveniji.** Ministrstvo prosvete je upokojilo večje število učiteljev, ki so ali prekoračili 65 let starosti ali pa 60 let in dovršili službeno dobo. Upokojevcem so: Fran Gabršek, višji šolski nadzornik; Luka Jelenc, ravnatelj meščanske šole; Jakob Dimnik, ravnatelj osnovne šole; Josip Cepuder, ravnatelj osnovne

šole; Božidar Valenta, ravnatelj osnovne šole; dalje nadučitelji: Janez Levac, Janko Jeglič, in učitelji: Juraj Režek, Ivan Bele, Matija Lavrenčič, Matko Kante, Franjo Trost, Anton Likozar, Leopold Furlani, Klotilda Golf, vsi v Ljubljani. Izven Ljubljane so upokojeni: Gustav Vodušek, okrajni šolski nadzornik v Trbovljah, dalje nadučitelji: Franjo Črnogoj na Barju, Matija Hiti v Dobu, Fran Setinec v Prevorju, Ivan Pipan na Trati, Ferdinand Kalinger v Trzinu, Ivan Kern v Trbovljah-Vodah, Josip Zajec v Velikem Gabru, Janko Žirovnik v Borovnici, Miha Bregant v Sostrem, Miha Kabaj v Begunjah, Leopold Punčuh v Gorijem Logatcu, Peter Repič na Uncu, Josip Lasbacher v Rušah, Karel Pestevšek v Slinjci, Anton Porekar na Humu, Franjo Jeglič v Dovjem, Ivan Kit pri Sv. Križu, Ivan Povh pri Sv. Venčeslavu, Simon Šalamon v Smartnem, Anton Petriček v Zalcu, Simon Viher v Vuzenici, Josip Drnjač pri Sv. Petru (Maribor), Vinko Stoklas pri Sv. Andražu, Valentin Zavrl v Begunjah, Fr. Ravtar na Planini, Ivan Sabati v Zgornji Poljskavi, Iv. Krajnik v Breznem; od učiteljev: Martin Lorger v Ljubnem, Martin Repič pri Sv. Joštu, Franjo Ratej na Holmcu, Hinko Paternost v Ihanu, Blaž Jurko v Razboru, Ivan Kiferle v Mostah, Gizela Ekel v Novem mestu, Gizela Dominkuš v Lučah. Razen teh so upokojeni: na I. drž. gimnaziji v Ljubljani Franjo Zidar, na ljubljanskem moškem učiteljskem Anton Dekleva in na mariborskem ženskem učiteljskem Josip Fistravec.

— **40-letnica.** Želim, da bi se tovariši-maturanti iz leta 1884., kolikor nas je še, tekom letošnjih počitnic — v drugi polovici julija — v Ljubljani sestali, solidno praznovali svojo 40-letnico in se — poslovlili. Prosim tovariša Marolta v Ljubljani, da potrebno ukrene, določi termin in nas pravočasno pozove. — A. L.

— **Smrtina kosa.** Dne 4. t. m. je podlegel dolgotrajni zavrtni bolezni Vid Malnarič, dijak 3. razreda I. drž. realne gimnazije v Ljubljani, sin našega ljubljanskega tovariša Ivana Malnariča. Pogreb se vrši v petek 6. t. m. ob 16. uri (ob 4. uri) popoldan iz javne bolnice. — Prižadeti rodbini naše iskreno sožalje!

— **Mladina osnovne šole v Beli cerkvi** priredi v nedeljo, 22. junija 1924 razstavo ročnih del (od 6. dopoldne do 2. popoldne) in šolsko prireditev ob pol 4. popoldne po sledečem vzporedju: 1. Deklamacija: Mladi Jugosloven. 2. Petje: Na tujih tleh (dvoglasno). 3. Deklamacija: Na poti v šolo. 4. Petje (dramatična slika): Sarafan. 5. Igra v 3 dejanjih: »Povodnji mož«. 6. Petje (telovadni nastop): Naprej. Vstop prost. Prostovoljni prispevki se porabijo za šolsko knjižnico. Pridite vsi! Vabi vas mladina.

— **Kaj nas uči beseda lešnik?** Beseda lešnik, ki se glasi povsod tako, nas uči, da moramo pisati v vseh besedah, v katerih imamo prvotno skupino ščn, skrajšano skupno šn. Pravilne so torej po zgledu besede lešnika samo oblike: sirotišnica, smetišnica, vojašnica, mrtvašnica, bolnišnica, norišnica, učiteljš-

zrelejši mladini z dežele omogoči po skrajšani poti doseči cilj srednje šole — nekaj se mora zgoditi, na se po deželski mladini nekoliko olajša dostop do poklicev, ki so ji pri današnjih razmerah vedno manj dosegljivi.

A vse to so socialne nujnosti, ki se same uveljavijo — pri nas kakor drugod in pomisleki, ki izvirajo odtod, nas ne smejo odvračati od naših načelnih zahtev. Za enkrat pa, preden dosežemo svoj cilj, naj se polaga čim večja važnost na izbor dijaškega naraščaja na učiteljskih in naj se pri sprejemanju dijakov postopa s primerno sigurnostjo. Naj mi bo dovoljena na tem mestu še kratka pripomnka k članku g. ravnatelja Vajde v »Učit. Tovarišu«, ker se tiče našega predmeta. Hvaležen sem mu zanj, ker je voda na naš mlin. Olajšal nam je obravnavo predmeta s strani, ki je kolikor toliko kočljiva. Ako je kaj dokazal, je dokazal to, da je nemogoče reševati šolska vprašanja v naši državi strogo po enem kopitu. Tudi najodločnejši centralist ne more hoteti, da bi radi razmer v drugih pokrajinah države morali v Sloveniji čakati 20 let na kako reformo, ki je danes

izvršljiva. Od takih nivelizacijskih tendenc na šolskem polju ne bi imel nihče koristi, nasprotno pa bi zglede šolstvo pri nas lahko dalo mnogo pobude drugim pokrajinam. (Dalje prih.)

T. J.:

Jovan Skerlić.

15. maja ov. god. bila je desetgodišnja smrti velikog, ne samo srpskog nego uopšte jugoslovenskog naučnog radnika Jovana Skerlića. Kao s naučnim radnikom i s ideologom pravog jugoslovenstva, kao s najvećim pobornikom ideje potpunog narodnog jedinstva našeg troimenog naroda pozabavile su se sve naše novine, političke i književne, a osobito mu je poštu odala nacionalistička štampa, nadahnuta i prožeta idejama svog učitelja. »Srpski književni Glasnik«, danas najbolje uređivani list u nas i najbolji i najbogatiji književni, kritički, umetnički, ekonomski i politički, uopšte kulturni glasnik, čedo je velikog pokojnika, i on mu je posvetio čitav jedan broj.

Jovan Skerlić rodio se u Beogradu 8. VIII. 1877. Tu je svršio školu i gimnaziju, te se upisao na sveučilište u filozofski fakultet lingvističko-literarni odsek s glavnim predmetima: francuski jezik i

književnost, 1899. pođe u Laussanu i kod čuvenog profesora George-a Renarda učio povest franc. književnosti i metodologiju književne povesti, gde je promoviran na doktora književnosti. Došavši u Beograd postavljen je za profesorskog pripravnika na gimnaziji za franc. jezik i književnost, zatim kao docent, pa vanredni profesor na Velikoj Školi za franc. jezik i književnost, a kasnije za povest srpske književnosti, što je bio njegov davnašnji ideal. Bavio se i politikom te je 1912. izabran za narodnog poslanika. U Lausani i Parizu zadojio se socijalističkom naukom, pa je te ideje kao vatren socijalist internacionalac hteo da prenese i u Srbiju, ali je nakon dubljeg razmišljanja, a usled drukčijih prilika i zbog potrebe nacionalizma, kao jedinog uveta za održanje jedne mlade i sveže nacije, tekom vremena postao nacionalni socijalist, nacionalist u potpunom smislu reči, te je kao takav delovao svega života. Smrt nam ga je otela u najvećem naponu svog stvaralačkog rada, u cvetu mladosti, u najkritičnijim i najburnijim danima, kad nam je bio najpotrebniji, kobne godine 1914.

Naučno-književni rad (dela): 1. L'opinion publique en France d'après la poésie politique et sociale de 1830 a 1848. 2. Pogled na današnju francusku književ-

nost. 3. »Uništenje estetike« i demokratizacija umetnosti. 4. Jakov Ignjatović. Književna studija. 5. Omladina i njena književnost (1848.—1871.). Izučavanja o nacionalnom i književnom romantizmu kod Srba. 6. Pisci i knjige (7 svezaka). 7. Vojislav J. Ilić. Književna studija. 8. Francuski romantičari i srpska narodna poezija. 9. Srpska književnost u XVIII. veku. 10. Svetozar Marković. Njegov život, rad i ideje. 11. Istorijski pregled srpske štampe. 1791.—1911.). 12. Istorijske nove srpske književnosti. (Malo izdanje). 13. Istorijske nove srpske književnosti. (Veliko izdanje, ilustrirano sa 109 slika). 14. Eseji o srpsko-hrvatskom pitanju. 15. Današnji srpsko-hrvatski nacionalizam. Osim toga ima velik broj studija, članaka, priloga, ocena i prikaza u mnogim listovima. Od 1907.—1914. uređivao je sam »Srpski književni Glasnik«.

Njegova su dela, kako vidimo, sva naučno-kritična, i u tome je on bio pravi mojstor, te mi valjda još ni danas nemamo dostojnog zamenika. Kao kritik bio je strog in dosledan. Glavna odlika njegova kritičnog rada bejaše potpunost, temeljitost i istinitost. Imao je pred sobom jasno označen pravac, s kojega nije skretao: Kao čovek zdrave naravi, kao pravi šumadinac nije voleo bolesne sentimentalnosti, koja je baš u prošlom de-